

Esimene rahvusvaheline teoreetilise, matemaatilise ja rakendusliku keeleteaduse alane olümpiaad

8–12 september 2003, Borovets, Bulgaaria

Meeskondlik võistlus

Ülesanne 1 (35 punkti)

Hiinale kuuluvast Ida-Turkestanis eksisteeris 1. aastatuhandel pKr. kaks lähedast sugulaskeelt, tohaari keel A ja tohaari keel B, mis pärinesid ühisest algtohaari keelest. On antud rida algtohaari sõnu sel kujul, nagu need olid rekonstrueeritud õpetlaste poolt:

<i>ākānatsa</i>	‘ebamõistlik’	<i>pāratsako</i>	‘rind’	<i>stāṅkā</i>	‘loss’
<i>āsare</i>	‘kuiv’	<i>rāsākāre</i>	‘terav’	<i>tsāṅkār</i>	‘tipp’
<i>āstāre</i>	‘puhas’	<i>samā</i>	‘samasugune’	<i>wālo</i>	‘kuningas’
<i>kārāmārtse</i>	‘raske’	<i>sākāre</i>	‘õnnelik’	<i>yāsār</i>	‘veri’

Samuti on antud tohaari keele A ja tohaari keele B sõnad läbiseegi, mis tulenevad tulbas antud ühise algkeele sõnadest:

štāṅk, walo, rāskare, āsar, astare, āštār, āstre, asāre, stāṅk, wāl, wlo, pratsāko, pratsak, āknats, aknātsa, tsāṅkār, tsāṅkār, kramartse, krāmārts, rāskār, sam, sām, ysār, sākār, yasar, sākare, ysār.

Küsimus 1. Määratlege, millised sõnad kuuluvad kummagisse keelde, kui on teada, et:

- ühes nendest keeltest on mõnel sõnal kaks varianti;
- esimene sõna on tohaari keele A sõna.

Küsimus 2. Määratlege järgmiste sõnade keeleline kuuluvus ja rekonstrueerige nende algtohaari kuju:

- stām, štām* ‘puu’;
- rtār, ratre* ‘punane’;
- pārs, parso* ‘kiri’.

Küsimus 3. Arvatakse, et tohaari keeles B oli olemas rõhk (ligikaudselt sarnane inglise keele omaga). Katsuge põhjendada, millel võiks rajaneda selline oletus.

Märkus: \bar{a} on pikk a , \mathring{s} hääldub nagu \mathring{s} , w nagu v , y nagu j ; tähetühend ts hääldub ühtse konsonandina, η nagu variant n vahetult k ees, \ddot{a} on aga eriline tohaari vokaal.

(Svetlana Burlak)

Ülesanne 2 (30 punkti)

Keeleteadlased kasutavad isikuliste ja enesekohaste asesõnade kirjeldamisel nn. indekseid — ladina tähti (tavaliselt tähti i, j, k, \dots), millega tähistatakse lauses asesõnu ja mõningaid teisi sõnu. Peale tähtede kasutatakse märki $*$ (täрни). Mõned näited eesti keelest:

1. Jaan_i nägi ennast $_i$ peeglist.
2. Jaan_i räägib, et ta $_{i/j/*k}$ ei tunne Peetrit $_k$.
3. Poiss $_i$ mängib tema $_{i/j}$ püstoliga.
4. Tema $_i$ töödes on märgata tema $_{i/j/*k}$ õpetaja $_k$ mõju.
5. Tüdruk $_i$ nägi teda $_{*i/j}$.

Küsimus 1. Seletage, mida tähendavad indeksid ja täрниid.

Küsimus 2. Asetage indeksid (ja vajaduse korral täрниid) paika järgmistes lausetes:

- (a) See iseloomujoon talle endas ei meeldinud.
- (b) Isa viis poja enda juurde tuppa.
- (c) Jaan teab, et Peeter andis tema pojale tema raamatu.

(Maria Rubinštein)

Ülesanne 3 (35 punkti)

On antud lähedase tähendusega tegusõnade paarid:

<i>süüdistama</i>	<i>sõimama</i>
<i>lubama</i>	<i>unistama</i>
<i>käskima</i>	<i>kamandama</i>
<i>soovitama</i>	<i>konsulteerima</i>
<i>anuma</i>	<i>ihkama</i>

On teada, et vasaku tulba tegusõnad evivad omadust, mis puudub parema tulba tegusõnadel.

Küsimus 1. Määratlege, millise omadusega on tegemist.

Küsimus 2. Leidke siin loetletud tegusõnadest sellised, mis evivad mainitud omadust: *välja pressima, hoiatama, keelama, töötama, karjuma, heaks kiitma, keelduma, ära võtma, pühendama, kaotama, loobuma, nõudma*.

Küsimus 3. Katsuge leida veel kaks tegusõna, mis eviks sama omadust. (Boris Iomdin)